

Dersin Amacı

Sözcük türlerini, Türkiye Türkçesinin genel söz dizimi özelliklerini, Türkiye Türkçesindeki kelime grupları ve cümle türlerini örneklerle kavratmak ve bu temel kuramsal bilgiler aracılığıyla söz dizimi incelemesi, cümlelerin öğelerinin bulunması ve öğeler içerisindeki kelime gruplarının belirlenerek çözümlenmesini bir yönerge ve oyun eşliğinde uygulamalı olarak öğretmek.

Dersin İçeriği

Türkiye Türkçesinde sözcük türleri, Türkiye Türkçesinin genel söz dizimi özellikleri, “kelime grubu/söz öbekleri” terimi ve Türkiye Türkçesindeki türleri, kelime grubu inceleme çalışması, “cümle/tümce” terimi ve Türkiye Türkçesindeki türleri, cümle öğeleri, “cümle kurmaca” oyunu, kelime grubu inceleme çalışması, örnek cümleler üzerinde söz dizimi çözümleme çalışması.

Dersin Kitabı / Malzemesi / Önerilen Kaynaklar

Prof. Dr. Leyla Karahan (2023), Türkçede Söz Dizimi, Akçağ Yayınları, İstanbul. Doç. Dr. Mustafa Karataş (2019), Her Yönüyle Türk Dili, Kimlik Yayınları, Kayseri Ek kaynak olarak şu kitaplar önerilmektedir: Prof. Dr. Günay Karaağaç (2009), Türkçenin Söz Dizimi, Kesit Yayınları, İstanbul. Prof. Dr. Günay Karaağaç (2015), Dil Bilgisi ve Anlam Bilgisi Çözümlemeleri, Akçağ Yayınları, İstanbul.

Planlanan Öğrenme Etkinlikleri ve Öğretme Yöntemleri

Bu derste, öğrencilerin dersin gerektirdiği kazanımları elde edebilmeleri için şu etkinlikler, çalışmalar yapılmaktadır: Dersin öneminin anlatılması içeriği hakkında bilgi verilmesi, Dersin ve içeriğinin öneminin kavratılması, Sözcük türleri, kelime grupları ve cümle konularının gündelik hayatta sık karşılaşılan örneklerle desteklenerek ve tablolar hâlinde işlenmesi, Derste sık sık soru-cevap yönteminin kullanılması, Bir sonraki hafta, üzerinde çalışılacak ve konuşulacak konunun belirtilmesi, Her hafta dersin başında öğrencilerin önceki konularla ilgili sorularına cevap verilmesi, Her hafta, sonraki konularla veya uygulamalarla ilgili ödev verilmesi, Üzerinde konuşulan konularla (kavram, olay, kişi vb.) ilgili genel ödevler verilmesi, Yapılan ödevler ilgili tartışma ve değerlendirme, Öğrencilerin cümle öğelerinin ve kelime gruplarının belirlenmesi konusunu çok daha iyi bir biçimde anlayabilmeleri için “cümle kurmaca” adı verilen oyunun oynatılması. Kuramsal bilgilerin anlatımının hızlı bir biçimde tamamlanıp mümkün olduğu kadar çok örnek üzerinde uygulama yapılması, Yapılan sınavlarla ilgili dönüt verilmesi, Öğrencilerle ders dışında bireysel olarak anlamadıkları veya danışmak istedikleri konularla ilgili görüşmeler yapılması, İstenmesi durumunda öğrencilere bireysel çalışmalar yaptırılması. Ayrıca bu derste kullanılan yöntemler şunlardır: 1. DÜZ ANLATIM 2. PROBLEM ÇÖZME 3. TARTIŞMA 4. GÖSTERİP-YAPTIRMA

Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar

Ayrıca bu derste öğrenciler, ara sınav ve yarıyıl sonu sınavında şu kitaplardan sorumlu tutulmaktadır: Ara Sınav için: Prof. Dr. Doğan Aksan, Türkçenin Gücü, Bilgi Yayınları, İstanbul Final Sınavı için: Prof. Dr. Ali Akar, Düşünen Türkçe, Ötügen Yayınları, İstanbul.

Dersin Verilişi

Bu derste; öncelikli olarak sözcük türleri, kelime grupları ve cümle konuları ppt sunumları da kullanılarak gündelik hayatta sık karşılaşılan, kolay anlaşılır örneklerle işlenir. Öğrencilerin cümle öğelerinin ve kelime gruplarının belirlenmesi konusunu çok daha iyi bir biçimde anlayabilmeleri için klasik bir yöntem olan özelden genele inceleme değil, genelden özele inceleme yöntemine dayalı “cümle kurmaca” adı verilen oyun oynatılır ve bunun üzerinde kuramsal bilgiler pekiştirilir. Kuramsal bilgilerin anlatımının hızlı bir biçimde tamamlanıp mümkün olduğu kadar çok örnek üzerinde öğrencilerle birlikte kolaydan zora doğru kelime grubu ve cümle çözümleme uygulamaları yapılır.

Dersi Veren Öğretim Elemanları

Doç. Dr. Mustafa Karataş

Program Çıktısı

1. Sözcükleri işlevlerine göre (tür), sınıflandırabilir ve bu türlerin tanımlarını, ayırt edici özelliklerini, çeşitlerini, işlevlerini bilir.
2. Söz dizimiyle ilgili temel kavram ve terimleri, Türkiye Türkçesinin genel söz dizimi özelliklerini bilir.
3. Türkiye Türkçesindeki cümlelerin içerisinde yer olan kelime gruplarını bulur, türünü belirler ve bunları çözümleyebilir.
4. Türkiye Türkçesindeki cümle türleri ve öğeleri ile ilgili temel bilgilere sahip olur ve cümleleri türlerine ve öğelerine göre inceleyebilir.
5. Türkiye Türkçesiyle yazılmış edebi metinlerden seçilen cümlelerin söz dizimi incelemesini ayrıntılı olarak yapabilir.

Aktiviteler	Sayısı	Süresi (saat)
Vize	1	2,00
Ödev	10	4,00
Final	1	2,00
Ders Sonrası Bireysel Çalışma	5	4,00
Ders Öncesi Bireysel Çalışma	5	4,00
Ara Sınav Hazırlık	1	2,00
Final Sınavı Hazırlık	1	2,00
Bütünleme	1	2,00

Aktiviteler	Ağırlığı (%)
Final	60,00
Vize	40,00

[illegible]

P.Ç. 1	P.Ç. 2	P.Ç. 3	P.Ç. 4	P.Ç. 5	P.Ç. 6	P.Ç. 7	P.Ç. 8	P.Ç. 9	P.Ç. 10	P.Ç. 11	P.Ç. 12	P.Ç. 13	P.Ç. 14	P.Ç. 15	P.Ç. 16	P.Ç. 17	P.Ç. 18	P.Ç. 19	P.Ç. 20	P.Ç. 21	P.Ç. 22	P.Ç. 23	P.Ç. 24
Ö.Ç. 5	1		1	1		5	2																

Tablo :

- P.Ç. 1 :** Türk dilinin ilk yazılı belgelerinden günümüze kadar gelen devreleri kronolojik olarak, eserleriyle birlikte bilir.
- P.Ç. 2 :** Halk edebiyatı ve kültürü ile ilgili konularda gerekli bilgi ve birikime sahip olur.
- P.Ç. 3 :** Alanıyla ilgili problemleri tespit eder.
- P.Ç. 4 :** Tespit edilen problemlerin çözümüne yönelik gerekli verileri toplar.
- P.Ç. 5 :** Elde ettiği verilere göre sonuçları yorumlar.
- P.Ç. 6 :** Eski Türk Edebiyatının Arap harfli manzum ve mensur eserlerini okur, açıklar.
- P.Ç. 7 :** Yeni Türk dili ile ilgili dönemlere ait metinlerde; kelime tahlili, cümle tahlili ve kelime etimolojisi yapar.
- P.Ç. 8 :** Eski Türk dili ile ilgili dönemlere ait metinlerde; kelime tahlili, cümle tahlili ve kelime etimolojisi yapar.
- P.Ç. 9 :** Edebî metin çözümlemeleri yapar.
- P.Ç. 10 :** Yeni Türk Edebiyatının kapsadığı edebî dönem, metin ve edebiyatçıların özelliklerini tam olarak bilir; bu dönemlerde yazılmış yapıtları çözümler; karşılaştırmalı tartışmalar yürütür.
- P.Ç. 11 :** Alanıyla ilgili karşılaştığı problemlerin çözümünde bilgisayar teknolojilerini kullanır.
- P.Ç. 12 :** İlgili alanında veya toplumun diğer kesimleriyle sözlü ve yazılı iletişim olanaklarını kullanarak profesyonel düzeyde eleştirel olarak iletişim kurabilir.
- P.Ç. 13 :** Bir yabancı dil kullanarak alana ait konularda meslektaşlarıyla iletişim kurabilir.
- P.Ç. 14 :** Alanıyla ilgili çalışmalara katılır.
- P.Ç. 15 :** Mesleki gelişmeleri izler ve bu gelişmelere katkı sağlar.
- P.Ç. 16 :** Disiplin içi ve disiplinler arası takım çalışması yapar.
- P.Ç. 17 :** Sahada derleme, gözlem ve anket çalışmaları yapar.
- P.Ç. 18 :** Alanıyla ilgili edindiği kuramsal ve uygulamalı bilgileri; eğitim-öğretim, araştırma ve topluma hizmet alanlarında kullanır, çözümler ve uygular.
- P.Ç. 19 :** Yaşam boyu öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirir.
- P.Ç. 20 :** Alanıyla ilgili sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılır ve bu tür etkinlikleri düzenler.
- P.Ç. 21 :** Alanıyla ilgili yaptığı çalışmaları ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla paylaşır.
- P.Ç. 22 :** Beşerî bilimler alanında sosyal, kültürel hakların evrenselliğini destekler, sosyal adalet bilinci kazanır, tarihî ve kültürel mirasa sahip çıkar.
- P.Ç. 23 :** Kalite yönetim ve süreçlerine uygun davranır ve katılır.
- P.Ç. 24 :** Bilimsel bilgiyi açık ve yetkin biçimde aktarabilir.
- Ö.Ç. 1 :** Sözcükleri işlevlerine göre (tür), sınıflandırabilir ve bu türlerin tanımlarını, ayırt edici özelliklerini, çeşitlerini, işlevlerini bilir.
- Ö.Ç. 2 :** Söz dizimiyle ilgili temel kavram ve terimleri, Türkiye Türkçesinin genel söz dizimi özelliklerini bilir.
- Ö.Ç. 3 :** Türkiye Türkçesindeki cümlelerin içerisinde yer olan kelime gruplarını bulur, türünü belirler ve bunları çözümleyebilir.
- Ö.Ç. 4 :** Türkiye Türkçesindeki cümle türleri ve öğeleri ile ilgili temel bilgilere sahip olur ve cümleleri türlerine ve öğelerine göre inceleyebilir.
- Ö.Ç. 5 :** Türkiye Türkçesiyle yazılmış edebi metinlerden seçilen cümlelerin söz dizimi incelemesini ayrıntılı olarak yapabilir.